

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.III.30.256/2014/3. szám

A Szegedi Ítéltábla az ifj. dr. Dobó Sándor ügyvéd (**jogi képviselő címe**) által képviselt **felperes neve, felperes címe** felperesnek – az **felszámoló neve, felszámoló címe** felszámolóbiztos: **felszámolóbiztos neve**) által adott meghatalmazással eljáró Horváthné dr. Molnár Katalin ügyvéd (**jogi képviselő címe**) által képviselt **I. r. alperes neve,,f. a.” I. r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű I. rendű, valamint a dr. Pintér Zoltán ügyvéd (**jogi képviselő címe**) által képviselt **II.rendű alperes neve, II.rendű alperes címeszám alatti székhelyű II. rendű alperes** ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Gyulai Törvényszék 2014. április 2. napján meghozott 5.G.40.006/2014/3. számú ítélete ellen a felperes által 4. sorszám alatt előterjesztett fellebbezésre tekintettel lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja.**

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a II. rendű alperesnek 500.000,- (Ötszázezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A felperes eladóként 2008. augusztus 12-én szállítási szerződést kötött az I. rendű alperesi vevővel, mely alapján szállítóként 1000 tonna ($\pm 5\%$) őszi káposztarepce közraktári beszállítását vállalta, melynek ellenértékét alperes tonnánként 89.200,- Ft + ÁFA egységaron határozták meg. A szerződés szerint a vételárat az I. rendű alperes, a felperesi számla kiállításától számított 30 napon belül volt köteles megfizetni. A szerződés 11. pontjában a felek törvényes képviselői egyezően nyilatkoztak, hogy pénzügyi helyzetük a jelen szerződésben vállalt kötelezettségek maradéktalan teljesítéséhez megfelelő alapul szolgál.

A felperes 2008. szeptember 3-a és 25-e között az I. rendű alperes rendelkezésének megfelelően a II. rendű alperes által működtetett raktárakba négy alkalommal, összesen 548,72 tonna árut szállított le, mely után négy számlán összesen 62.244.628,- Ft összegű vételárkövetelést nyújtott be I. rendű alperes felé. A 2008. október 5. és 23-a közötti határidejű számlák lejártá ellenére I. rendű alperes vételárfizetési kötelezettségének nem tett eleget, felperes pedig beszüntette a további áruszállítást. A II. rendű alperes közraktárat működtet.

Az I. rendű alperes 2008. elejétől már fizetésképtelenséggel fenyegető vagyoni és pénzügyi

helyzetben volt, 2008. tavaszára elvesztette saját tőkéjét, a cég működéséhez szükséges likvid pénzeszközökkel nem rendelkezett, tulajdonosai pedig nem vállaltak részt a társaság finanszírozásában. A cég ekkor már csak idegen tulajdonban lévő alapanyagot dolgozott fel. A saját tulajdonában lévő alapanyagokat közraktárakban helyezték el, és a közraktárjegyek megfinanszírozásával próbáltak további forrást szerezni. Az I. rendű alperes 2008. augusztus 30-tól végleg fizetéseképtelenné vált, amikor az **gazdasági társaság neve** 2008. augusztus 14-i fizetési határidejű számláját a határidő lejártá után sem tudta kiegyenlíteni.

Az I. rendű alperes ellen 2009. április 20-án nyújtottak be felszámolás iránti kérelmet, a felszámolást a Vas Megyei Bíróság Fpk.171/2009/2. számú végzéssel rendelte el, a felszámolás kezdő időpontja 2009. április 24.

A felperes a 2009. május 4-i határidőn belül 62.244.628,- Ft vételár és járulékaira vonatkozó hitelezői igényét bejelentette, melyet a felszámoló nyilvántartásba is vett.

A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy az I. rendű alperessel 2008. augusztus 12-én megkötött mezőgazdasági terményre vonatkozó adásvételi szerződés jóerkölcsbe ütközik, ezért az semmis. A szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását kérte akként, hogy a bíróság kötelezze II. rendű alperest, mint közraktározót 548,72 tonna repce kiadására. Vagylagosan – ha az áru már nem áll rendelkezésére – a beszállításkori ellenérték megfizetésére kötelezést kért. A felperes állítása szerint az I. rendű alperes cégvezetése annak tudatában vállalt vételárfizetést felperes irányában, hogy 9 milliárd forintot meghaladó hitelállománnyal rendelkezett, és minden vagyona fedezetül le volt kötve. Ebből következően már a szerződéskötéskor tudta az I. rendű alperes törvényes képviselője, hogy a vételárfizetési kötelezettségeknek cége nem tud majd eleget tenni. Felperes álláspontja szerint jóerkölcsbe ütközőnek minősül a szerződés abban az esetben, ha az azzal elért kíván cél a vállalt kötelezettség jellege vagy az ellenszolgáltatás felajánlása illetőleg a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, és ezáltal az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti azt. A felperes a II. rendű alperessel szembeni keresete indokaként előadta, a repce tulajdonjoga az érvénytelen adásvételi szerződés jogkövetkezményéből adódóan őt illeti meg, ez pedig érvénytelenné teszi az alperesek közötti közraktári szerződést is, melyből következően II. rendű alperes a meghatározott mennyiségű termény kiadására vagy annak ellenértéke megfizetésére köteles.

Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Az I. rendű alperes védekezése szerint a perbeli szerződés sem tartalmánál, sem joghatásánál fogva nem minősül tiltottnak, önmagában az, hogy az I. rendű alperes nem teljesítette a vételárfizetési kötelezettségét, még nem eredményezi a szerződés semmisségét. Utalt továbbá arra is, hogy csalás alapos gyanújának fennállta nem semmisségi, hanem megtámadási ok, a megtámadási határidő azonban a perindításig már eltelt. A II. rendű alperes jogviszony hiányára hivatkozással kérte a kereset elutasítását. Vitatta, hogy a megjelölt mennyiségű árun a felperes tulajdonjoga fennáll, hangsúlyozta, még az sem bizonyított, hogy a termény az ő közraktárában került elhelyezésre. Közraktári jogviszony érvényességével kapcsolatban előadta, hogy a letevőnek az áruval kapcsolatos tulajdonjogából eredő jogosítványai közraktározás esetén részben

ellenében van mód. A felperes pedig maga sem állította, hogy közraktári jeggyel rendelkezne. Az alperesek közötti közraktári jogviszony érvényességét a felperes és I. rendű alperes közti szerződés érvénytelensége nem befolyásolhatja.

A perbeli bizonyítási eljárás során megállapítást nyert, hogy **személy neve** az I. rendű alperes volt ügyvezetője ellen a Gyulai Járási Ügyészség a B.2331/2013/4. szám alatti vádirattal, a gazdasági életben súlyos következményekkel járó csődbűncselekmény büntette és más bűncselekmény gyanúja miatt emelt vádat. A nyomozati eljárás során készült igazságügyi szakértői vélemény egy kiegészítése a polgári periratokhoz hivatalból beszerzésre került, ebből kitűnik, hogy az I. rendű alperes már 2008. június 1-től olyan likviditási helyzetben volt, hogy felelős vezető nem nyilatkozhatott ezt követően kötött adásvételi szerződésekben arról, hogy a vételár megfizetése a cég részéről nem ütközik likviditási akadályba és hogy a zrt. pénzügyi helyzete a szerződésben vállalt kötelezettségek maradéktalan teljesítéséhez megfelelő alapul szolgál (Gyulai Törvényszék 5.G.40.006/2014/3/F/2.számú melléklet 35. oldal utolsó előtti bekezdés).

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában, a perben irányadó 1959. évi Ptk. 200. § (2) bekezdésében rögzített semmisségi ok törvényi tényállásának jogi tartalmát elemezve rögzítette, hogy az adásvételi szerződés célzott joghatása illetve tárgya folytán nem tekinthető önmagában az általános társadalmi értékítélettel szemben állónak. A felek szerződéskötéskor tanúsított magatartásával kapcsolatosan megállapította, hogy a felperes által hivatkozott eljárás tévedésbe ejtésre adhatott alapot, ez azonban szerződés megtámadási ok, így a jóerkölsbe ütközés megállapításának nincs helye. Az I. rendű alperes által okozott tévedésre hivatkozással a felperes megtámadhatta volna a szerződést, a perben erre azonban nem került sor. A II. rendű alperes tekintetében a bíróság kifejtette, hogy az 1996. évi XLVIII. törvény (Krt.) irányadó szabályai szerint a közraktározás során az áru feletti rendelkezési jog nem a tulajdonjogból, hanem a közraktározási jogviszonyból fakad. Az árut a közraktár e jogviszony alapján birtokolja és csak annak lehet az árut kiadnia, aki az árujegyet vagy zálogjegyet a közraktárnak visszaadja. Ebből adóan a II. rendű alperes még akkor sem lenne az áru természetbeni kiadására köteles, ha az I. rendű alperessel szembeni keresetet a bíróság megalapozottnak találná.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatását, kereseti kérelmének helyt adást. Sérelmezte a bíróság eljárását, mivel nem adott helyt tanú- és szakértői bizonyításra irányuló indítványainak, továbbá figyelmen kívül hagyta a periratokhoz csatolt szakértői véleményt, mely a büntetőeljárás anyagából került a polgári periratokhoz.

Előadta, hogy még a rendelkezésre álló bizonyítékokból is megállapítható, hogy a szerződés megkötésekor fennállt az I. rendű alperes fizetéseképtelenségi helyzete és ennek ellenére vállalta az áru vételárának megfizetését, ez már önmagában jóerkölsbe ütközik. Azt, hogy az I. rendű alperes a szerződés megkötésével olyan kötelezettséget vállalt, melynek teljesítésére nem volt képes, ezért a szakértői vélemény aggálytalanul alátámasztotta. Továbbra is hangsúlyozta, hogy az ilyen magatartás az erkölcsi normák, szokások, illetve a társadalom megítélése szempontjából jóerkölsbe ütközik. Alapvető társadalmi elvárás, hogy a megkötött szerződéseket teljesíteni kell, a megrendelt és átvett áruszolgáltatás ellenértékét ki kell fizetni.

A II. rendű alperes tekintetében hangsúlyozta, hogy teljes körű bizonyítási eljárás lefolytatása lett volna szükséges arra vonatkozóan, hogy II. rendű alperes jogszerűen végezte-e a közraktározási tevékenységet, ezzel kapcsolatban ugyancsak a szakértői vélemény megállapításaira hivatkozott, és

sérelmezte, hogy azt az elsőfokú bíróság indokolatlanul kirekesztette a bizonyítékok köréből.

A fellebbezésre II. rendű alperes terjesztett elő ellenkérelmet, mely az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Részletes észrevételeket tett a felperes semmisségi hivatkozásaira, utalva az ekörben kialakult bírói gyakorlatra. Közraktári tevékenységét illetően hangsúlyozta, hogy ránézve a Krt. szabályai elsődlegesen kötelező érvényűek, a közraktárban elhelyezett áru kiszolgáltatásának igénylésére kizárólag az árujegy és a zálogjegy együttes birtoklása jogosít.

Felperes nem igazolta a közraktári jegybirtoklásához való jogát, így alappal nem követelheti a perbeli áru természetbeni kiadását.

A fellebbezés nem alapos.

A felperes fellebbezésében továbbra is hivatkozott az I. rendű alperessel kötött szállítási szerződés semmisségére, jóerkölcsbe ütközés címén és az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítása körében kérte kötelezni II. rendű alperest a közraktározott áru (repce) kiadására. A marasztalási keresete tartalmában az I. rendű alperessel szemben tűrésre kötelezésre irányult.

Jogi álláspontjának ténybeli alapjául arra hivatkozott, hogy az I. rendű alperes már a szerződés megkötésekor tudatában volt annak, hogy a szállítói szerződésből származó vételártartozást esedékességgel nem fogja tudni kifizetni. Olyan szolgáltatást vállalt tehát, melynek teljesítésére nem volt képes, szerződési magatartása ezért ütközött jóerkölcsbe.

A jelen ügyben alkalmazandó 1959. évi Polgári Törvénykönyv 200. § (2) bekezdése szerint semmis a szerződés akkor, ha nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik. A jóerkölcs fogalmát, annak tartamát a Ptk. nem határozza meg. A jóerkölcs a kialakult értelmezés szerint – polgári jogi értelemben – a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki (EBH 2005/1234., EBH 2003/956.). Jóerkölcsbe ütközőnek minősül a bírói gyakorlat szerint az a szerződés, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege, vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti és ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek minősíti (BH 2000/260., BH 1993/601, BH 1999/409., ÍH 2009/1/16.). A szerződési szabadság tehát nem korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A Ptk. 4. §-a a Kódex eszmei alapjaként emelte jogszabályi rangra azt az erkölcsi szabályt, hogy a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kell eljárni a polgári jogi jogviszonyokban. Mindebből következik, hogy az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jóerkölcs absztrakt fogalmának meghatározásánál irányadó (EBH 2003/956. és a Pécsi Ítéltábla eBDT2009. 2104. számon közzétett eseti döntés).

Jóerkölcsbe ütközésre alapított kereset esetén a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a fenti, általános megfogalmazású jogi norma absztrakt tartalmának megfelel-e a konkrét tényállás,

azaz a jogügylet tartalma, joghatása, vagy az általa elérni kívánt cél miatt megállapítható-e a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése.

A kialakult bírói gyakorlat szerint azonban, ha a felperes a szerződés semmisségének megállapítása iránti keresetében a jóerkölcsbe ütközés ténybeli alapjaként olyan körülményre hivatkozik, amely a törvényben nevesített érvénytelenségi ok alapjául szolgál, a szerződés érvénytelensége ezen a

jogcímen nem állapítható meg (BH 2011/4/44. ÍH 2013/141., EBH 2012 P.17.). Az egységes bírói gyakorlat alapja az, hogy a Ptk. 200.§ (2) bekezdésében írt, a jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenségi ok szabályozásának célja nem lehet a szerződés más címen elmulasztott megtámadásának pótlása (eBDT2009. 2168.). Ha szerződéskötésnél a szerződés kötelezettje már eleve nem akarta megfizetni tartozását, büntetőjogi szempontból megvalósíthatja a csalás tényállását, polgári jogi szempontból ugyanez a körülmény a szerződés semmisségét nem eredményezi, mert e magatartást a polgári jog önálló tényállásként (tévedésbe ejtés) szabályozza (eBDT2013. G. 8.).

A Ptk. 210.§ (1) bekezdése szerint, aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, szerződési akaratát megtámadhatja, ha a tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette.

A Ptk. 205. § (2) bekezdése szerint szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyik által lényegesnek minősített kérdésben való megállapodása szükséges.

Jelen esetben a felek a szerződésben rögzítették, ezért lényeges feltételnek minősítették annak megállapítását, hogy az I. rendű alperes fizetőképessége fennáll. Amennyiben a szerződése lényeges feltételében az I. rendű alperes a felperest megtévesztette, a szállítási szerződés tévedés megtévesztés címén való megtámadásának lett volna helye,

A Ptk.-ban szabályozott tévedésre, megtévesztésre alapított megtámadási okot kimerítő, azzal egyező tényállásra alapítottan a szerződés érvénytelensége utóbb – többlettényállási elem hiányában – a megtámadási határidő elteltét követően jóerkölcsbe ütközés okán ezért nem állapítható meg, helytálló döntést hozott ezért az elsőfokú bíróság amikor a keresetet elutasította.

A felperes a Ptk. 236. § (1) bekezdés szerinti, a tévedés megtévesztés felismerésekor induló egy éves megtámadási határidőt viszont már lekéste. A Ptk.236. § (2) bekezdés a) pontja szerint a megtámadási határidő a megtévesztés felismerésekor kezdődik, ez a jelen esetben pedig nagy valószínűséggel már az első számlák kifizetetlenül maradásakor bekövetkezett. Erre utal az a tényállási körülmény, hogy a felperes 2008. szeptember 25-én beszüntette a további áruszállításokat, jóllehet még csak a szerződésben rögzített árumennyiség felének leszállítása történt meg ezidáig. A megtévesztés felismeréséhez további tényként szolgált az I. rendű alperessel szemben indult felszámolási eljárás, melyről történt tudomásszerzését követően a felperes 2008. május 4-ig hitelezői igénybejelentést is tett. Ez a jogi aktus már a teljes bizonyosságú felismerést mutatja. Ez utóbbi időponttól számított egy éven belül sem került sor azonban perindításra vagy a megtámadás írásbeli közlésére. Felperes keresetét végül a Gyulai Járásbírósághoz csak 2010. szeptember 29-én nyújtotta be. Mindezekből következően felperes a Ptk. 210. § (4) bekezdése szerinti megtámadási jogát elvesztette, keresetének elbírálása ezen a jogcímen nem volt lehetséges.

A felperes állította, hogy az általa szállított áru közraktári szerződés alapján a II. rendű alpereshez, annak közraktárába került. Az eljárás során azonban az nem került bizonyításra,

hogy a felperes áruja – akár közraktározási, akár letéti szerződéssel – a II. rendű alpereshez került. Ennek bizonyítása azonban azért nem volt szükséges, mivel a szállítási szerződés érvénytelenségére alapított kereset elutasításra került, ezért az érvénytelenség jogkövetkezményének levonására nem kerülhetett sor.

Az ítéletábra megjegyzi, hogy a közraktárba letett áru nem tartozik a felszámolás alatt álló adós vagyonába, az árujegyet és zálogjegyet – mint értékpapírt – lehet a vagyon megállapításánál

figyelembe venni. Ez esetben a hitelező keresete – ha az árujegy és a zálogjegy az adós birtokában van – érvénytelenség jogkövetkezményeként az értékpapírok, mint ingóságok kiadására irányulhat (BDT2012/2646.).

Helytállóan utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy a Közraktározásról szóló 1996. évi XLVIII. törvény 23. § (1) bekezdése alapján a II. rendű alperes, mint közraktár nem köteles vizsgálni, hogy a letevő tulajdonosa-e az árunak.

Az érvénytelenség megállapítása esetén a II. rendű alperes csak akkor lett volna kötelezhető az áru kiadására, ha az árujegy és zálogjegy a felperes birtokába kerül. A felperes ezek kiadására irányuló kereseti kérelmet nem terjesztett elő az I. rendű alperessel szemben. Megjegyzendő, hogy közraktárban elhelyezett áru kiadására irányuló közvetlen ítéleti rendelkezést büntetőbíróság hozhat, kizárólag a Krt. 23. § (2) bekezdésében fennálló esetben. Amennyiben a bűncselekményből származó áru kiadását a büntetőeljárással összefüggésben hozott, jogerős határozat alapján rendeli el a bíróság az ott megjelölt jogosítottnak, a közraktár csak ebben az esetben nem tartozik kártérítési felelősséggel a közraktári jegy birtokosának.

A kifejtettekre tekintettel a törvényszék érdemben helyes ítéletét az ítéletábra a részletezett jogi indokolásbeli kiegészítés mellett a Pp. 253. § (2) bekezdésre történt hivatkozással mindkét alperes tekintetében helybenhagyta.

A felperes fellebbezése eredményre nem vezetett, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a jogi képviselővel eljárni és érdemi fellebbezési ellenkérelmet előterjesztő II. rendű alperes másodfokú eljárási költségeinek megtérítésére. Az ügyvédi munkadíj összegét az ítéletábra a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pont valamint (5) és (6) bekezdés alapján állapította meg.

Az I. rendű alperes írásban fellebbezési ellenkérelmet nem nyújtott be, jogi képviselője a másodfokú tárgyaláson nem jelent meg, így felszámítható költsége nem merült fel, ennek megfelelően az ítéletábra részére másodfokú eljárási költséget nem állapított meg.

S z e g e d , 2015. február 12. napján

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó sk.
a tanács elnöke

. Dobler László sk.
előadó bíró

. Béri András sk.
ábrabíró

A kiadmány hitelél:

Tőkéné Terhes Ildikó
tisztviselő